

Biedrība „Gaļas liellopu audzētāju biedrība”

Izstāšu komplekss „Rāmava”

Valdlauči, Ķekavas novads,

Ķekavas pagasts, LV -1076

Gaļas liellopu nozares ziņojums.

Nozares situācijas novērtējums un priekšlikumi.

Ziņojumu izstrādāja un sagatavoja:

Gaļas liellopu audzētāju biedrības

Valdes priekšsēdētājs Agris Faulbaums

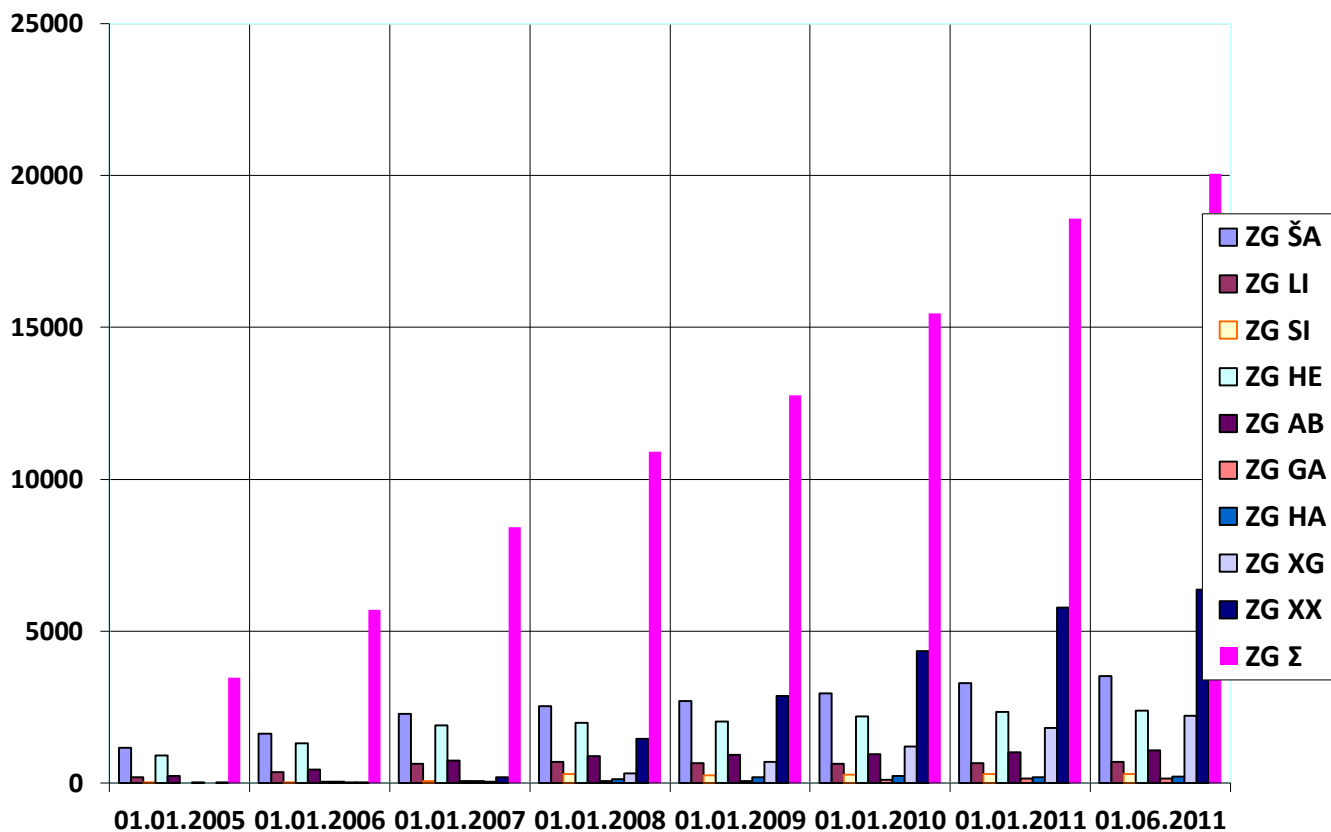
Rīga, 2011

Ziņojuma saturs.

1. Situācijas novērtējums:
  - a. Nozaru organizācijas „Gaļas liellopu audzētāju biedrība” darbības apraksts un nozīmē nozares attīstībā.
  - b. Valsts atbalsts
  - c. Tirgus situācija
  - d. Nozaru izglītības sistēma

2. Problēmjasautajumi un ieteikumi nozares pilnveidošanai.

700 paraudzu Gaļas liellopu nozares situācijas novērtējums.

Gaļas liellopu audzēšanas tradīcijas Latvijas Republikā aizsākās 90-to gadu beigās. Neskatoties uz salīdzinoši straujo nozares attīstības tempu, nozarē attīstās neefektīvi un nepārdomāti. Līdz šim nozare ir attīstījusies gan ar kritumiem, gan ar kāpumiem. Ir nepieciešams veikt būtiskas izmaiņas nozaru tradīcijās un turpmāko attīstību balstīt uz ekonomiskiem pamatotiem aprēķiniem. Dotajā brīdī nozarei nav skaidra vīzija un stratēģija. Pēc valsts aģentūras „Lauksaimniecības Datu centrs” datiem, uz brīdi 2011. Gada septembris, Latvijas Republikā ir reģistrēti 689 uzņēmumi, kuri nodarbojas ar gaļas liellopu audzēšanu un veic liellopu pārraudzību. 2011. Gada vidū Latvijas Republikā bija reģistrētas ap 20000 zīdītājgovis (neskaitot jaunās teles). Salīdzinot ar 2005. Gada datiem apjoms ir audzis 4 reizes, kas norāda uz nozares perspektīvam.

Biedrība „Gaļas liellopu audzētāju biedrība” ir dibināta 2011. Gada aprīlī.

Par dibināšanas pamatu kalpoja biedrības „Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības padomes” lēmums, ka nozaru apvienošā un pārstāvošā organizācija Zemkopības ministrijā juridiskais saturs ir atļaujams tikai un vienīgi nevalstiska organizācija. Līdz šim nozaru vadošā organizācija SIA „Latvijas gaļas liellopu

audzētāju asociācija” dibināja biedrību nododot pārstāvniecības nozaru lobija funkcijas. SIA „Latvijas gaļas liellopu audzētāju asociācija” nodarbojas ar ciltsdarbu – gaļas liellopu vērtēšanu un ierakstu ciltsgrāmatā.

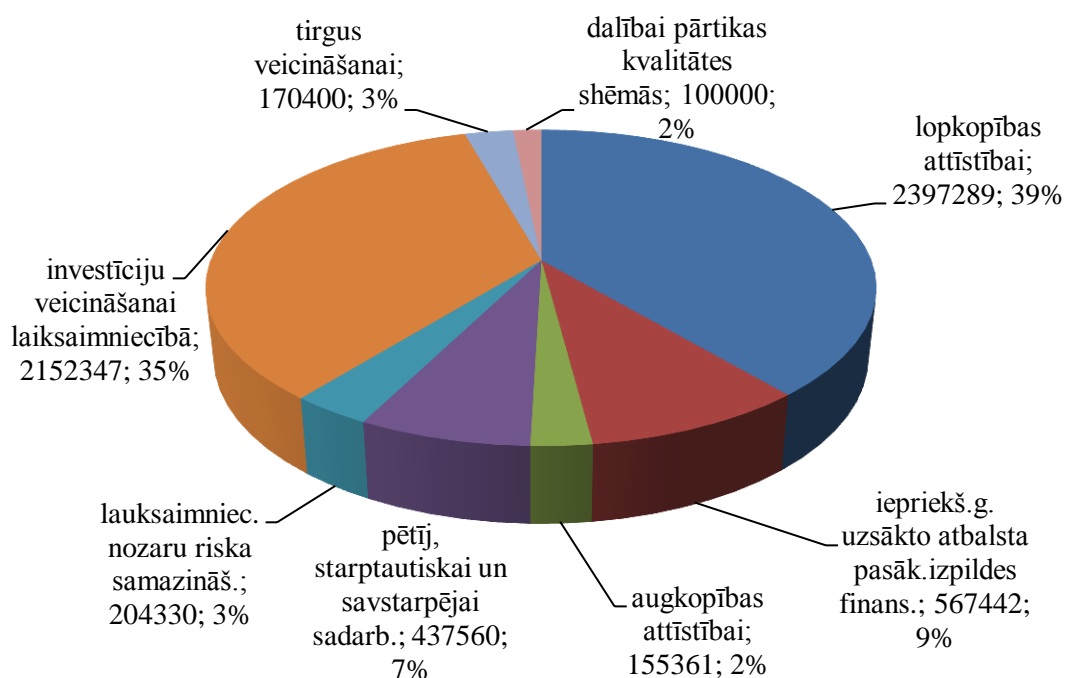
Ir novērojama pozitīva tendence, jo 2011. Gadā ir notikusi paaudžu maiņa nozaru organizācijā, gados jaunāki darbaspējīgāki cilvēki ir nodarbināti nozares pārstāvēšanas darbam.

„Gaļas liellopu audzētāju biedrības” mērķis ir apvienot gaļas liellopu audzētājus un pārstāvēt gaļas liellopu audzētāju intereses lauksaimniecības un lauku attīstības politikas veidošanā un īstenošanā.

Biedrības biedru skaits uz 2011. Gada oktobri sastāda 130 biedrus. Biedrības biedri ir zemnieku saimniecības un uzņēmumi, kuri nodarbojas ar gaļas liellopu audzēšanu. Biedrības biedru apsaimniekotā zemes kopplatība ir 17188 ha un kopskaitā audzē 11 560 gaļas liellopus.

Valsts atbalsts gaļas liellopu nozarē.

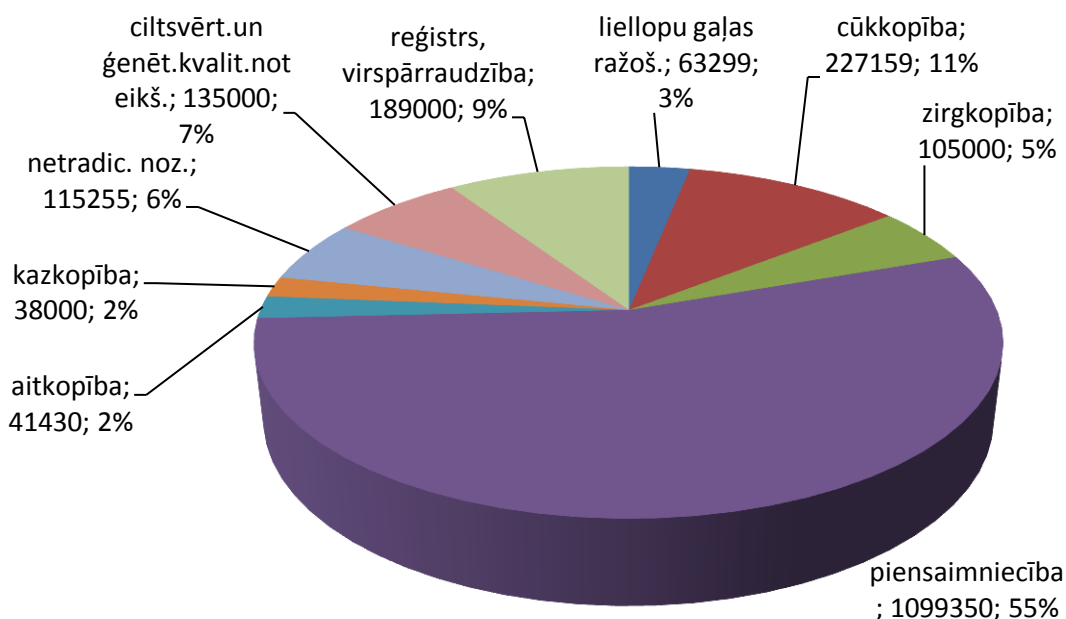
Lai saprastu precīzāk valsts atbalstu gaļas liellopu nozarei, jāapskata kopejais valsts atbalsts lauksaimniecībai. Pēc Zemkopības ministrijas datiem atbalsts sastāda 6184729 LVL.

Avots: Zemkopības ministrija

Lopkopības attīstībai kopā 2011. Gadā ir paredzēts 2397289 LVL, kas sastāda 39% no kopējā budžeta.

Savukārt atbalsts ciltsdarbam gaļas liellopiem ir salīdzinoši mazs attiecībā pret citiem lopkopības sektoriem. Atbalsts ciltsdarbam kopā 2011. Gadā sastāda 2013493 LVL, savukārt gaļas liellopiem tikai 3%, t.i. 63299 LVL, pēc Zemkopības ministrijas datiem.

Avots: Zemkopības ministrija

Atbalsts ciltsdarbam liellopu gaļas ražošanas nozarē.

1. Dzīvnieku ģenētiskās kvalitātes un ciltsvērtības noteikšanai, novērtēšanai pēc pēcnācējiem (pārraudzības ganāmpulkā):

- sertificētam tīršķirnes vaislas bullim, kas novērtēts pēc pēcnācējiem kontrolbaroš., kā vienreizēju maksājumu 225 Ls;
- sertificētam tīršķirnes vaislas bullim, kas novērtēts pēc pēcnācēju kvalitātes (pēcnācēju dzimšanas un atšķiršanas svars atbilst selekcijas darba veikšanai noteiktajām prasībām), 62,50 Ls pusgadā.

Piezīme. Uz vienu tīršķirnes vaislas bulli, ganāmpulkā jābūt vairāk nekā deviņām zīdītājgovīm vai telēm, kas vecākas par 18 mēnešiem

2. Dzīvnieku lineārajai vērtēšanai (pārraudzības ganāmpulkā):

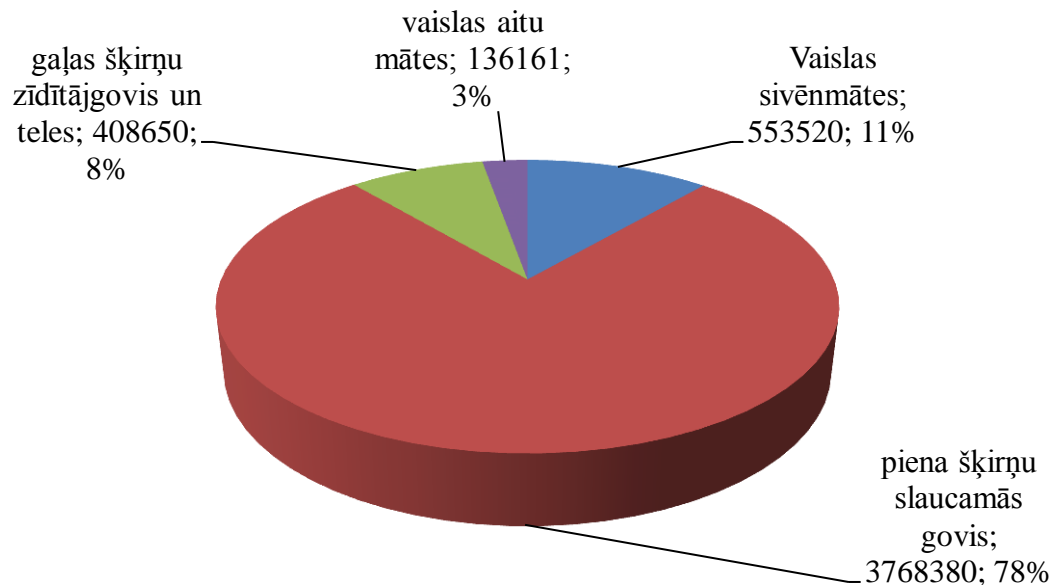
- vienreizējs maksājums 9 Ls par lineāri novērtētu pirmās un trešās vai ceturtās laktācijas esošu zīdītājgovi.

3. Ciltsgrāmatas uzturēšanai:

- 6 Ls organizācijai par ciltsgrāmatā ierakstītu dzīvnieku

4. Administratīvās un uzturēšanas izmaksas: 25 000 Ls apmērā organizācijai - par vīriešu kārtas jaundzīvnieku produktivitātes rādītāju novērtēšanu kontrolizaudzēšanā.

Atbalsts par dzīvnieku ģenētiskās kvalitātes noteikšanai, produktivitātes datu izvērtēšanai un ierakstīšanai ciltsgrāmatā.

Avots: ZM pēc LAD datiem

- 73 Ls par ciltsgrāmatā uzņemtas tīršķirnes zīdītājgovs ģenētiskās kvalitātes noteikšanu un produktivitātes izvērtēšanu (šķirnes saimniecībā);
- 49 Ls, lai sagatavotu ierakstīšanai ciltsgrāmatā zīdītājgovi un tīršķirnes teli, kas vecāka par 18 mēnešiem, kā arī noteiktu tās ģenētisko kvalitāti un izvērtētu produktivitāti (pārraudzības ganāmpulkā) ;
- 24 Ls, lai noteiktu ģenētisko kvalitāti un izvērtētu produktivitāti vismaz otrās pakāpes krustojuma zīdītājgovij un teļi , kas vecāka par 18 mēnešiem (pārraudzības ganāmpulkā).

Piezīme: Atbalstu piešķir, ja šķirnes saimniecībā vai pārraudzības ganāmpulkā ir vairāk nekā divas zīdītājgovis vai teles, kas vecākas par 18 mēnešiem;

Papildu valsts tiešais maksājums

Par nokautiem vai eksportētiem liellopiem:

- Kas vecāki par 8 mēnešiem;
- Kas lauksaimnieka ganāmpulkā pirms nokaušanas vai eksportēšanas ir turēti vismaz 2 mēnešus.

Par zīdītājgovīm:

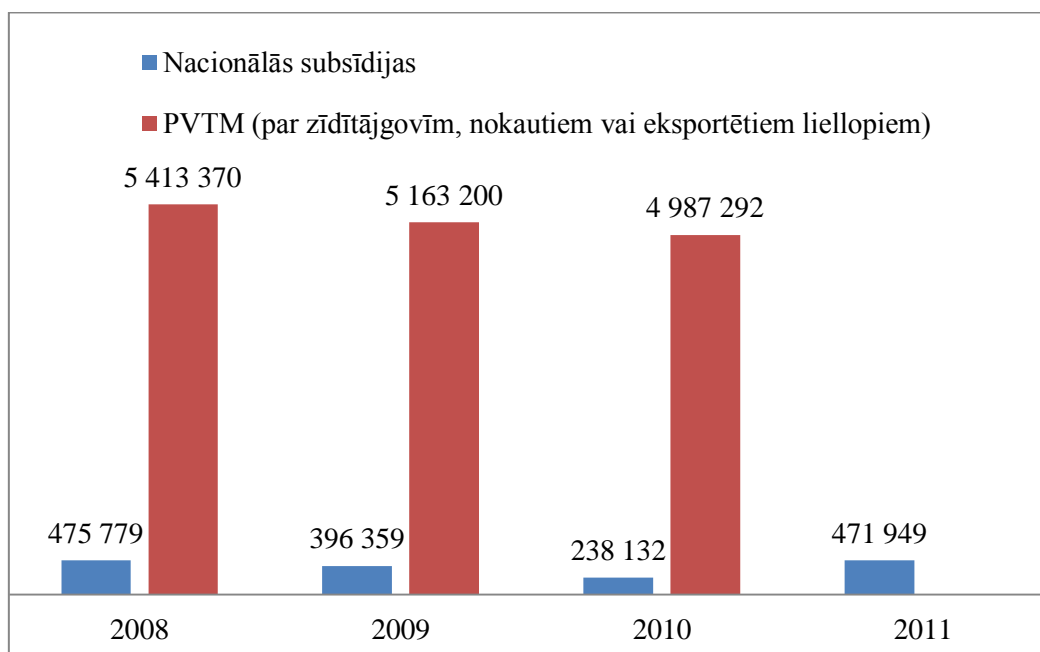
- Par gaļas šķirnes zīdītājgovi vai zīdītājgovi, kas iegūta krustojumā ar gaļas šķirnes dzīvnieku;
- Par citas šķirnes govī, kuru neslauc, bet izmato teļu zīdīšanai;
- Par telīti no 8 mēnešu vecuma.

Piezīme: Dzīvnieku skaita proporcija:

- Vismaz 60% zīdītājgovis
- Telīšu skaits nepārsniedz 40%

Noteiktā proporcija jā saglabā vismaz 6 mēneši pēc pieteikšanās uz atbalstu

Atbalsts liellopu gaļas ražošanas nozarei 2008 – 2011(Ls)

Avots: ZM pēc LAD datiem

Tirgus situācija gaļas liellopu nozarē.

Tirgus situācija gaļas liellopu nozarē nav iepriecinoša. Gaļas liellopi dzīvsvārā tiek eksportēti un importēti tiek galvenokārt vaislas materiāls.

Pēc SIA „Baltijas gaļas liellopu izsoļu nama” datiem vidēji mēnesī tiek eksportēti no 400 līdz 500 liellopiem dzīvsvārā. Vidējā cena pēdējā gadu laikā ir kāpusi par 90% pateicoties augstam pieprasījumam eksporta tirgos. Būtiskākais problēmjautājums ir cenu atbilstība izaudzētam gaļas liellopa kvalitātei un kritērijiem.

Pašreiz nav novērojama jebkāda likumsakarība gaļas liellopa kvalitātei attiecībā prec cenu. Kā pamats tam kalpo, nozarē nēesoša stradēģija un mērķā. Gaļas liellopu audzētāji audzē liellopus, taču valstiskā līmenī atrunātu kritēriju un mērķu nav.

Zemāk tabulā apkopoti gaļas liellopu šķirņu vidējās cenas LVL laika periodā 2010. Gada oktobri līdz 2011. Gada oktobris, pa svaru kategorijām.

	<200	200-250	250-300	300-350	350-400	>400 kg
ŠA	1.97	1.95	1.89	1.69	1.30	1.22
ŠA & XG	1.91	1.98	1.85	1.55	1.41	1.23
XX	1.78	1.88	1.80	1.61	1.29	1.36
HE	2.19	1.78	1.88	1.62	1.32	1.26
HE & XG	2.05	2.08	1.87	1.63	1.38	1.43
LI	2.12	2.07	2.00	1.77	1.53	
LI & XG	2.00	2.06	1.93	1.64	1.39	1.27
BZ & XG	2.02	2.16	1.98	1.54	0.00	1.36
AB	2.12	1.58	1.89	1.41	1.83	
AB & XG	1.70	2.01	1.91	1.54	1.35	1.21
SI	1.75	1.97	2.00	1.72	1.41	1.33
SI & XG	2.06	2.13	2.12	1.57	1.33	
SL	1.87	1.89	1.98	1.25		
GA	2.02	2.47	2.45			

Avots: SIA Gaļas liellopu izsoļu nams apkopotā statistika.

Liellopu dzīvsvara cena ir ļoti dinamiska, kurai izskaidrojums ir samērā viegli ietekmējams tirgus no pircēju puses.

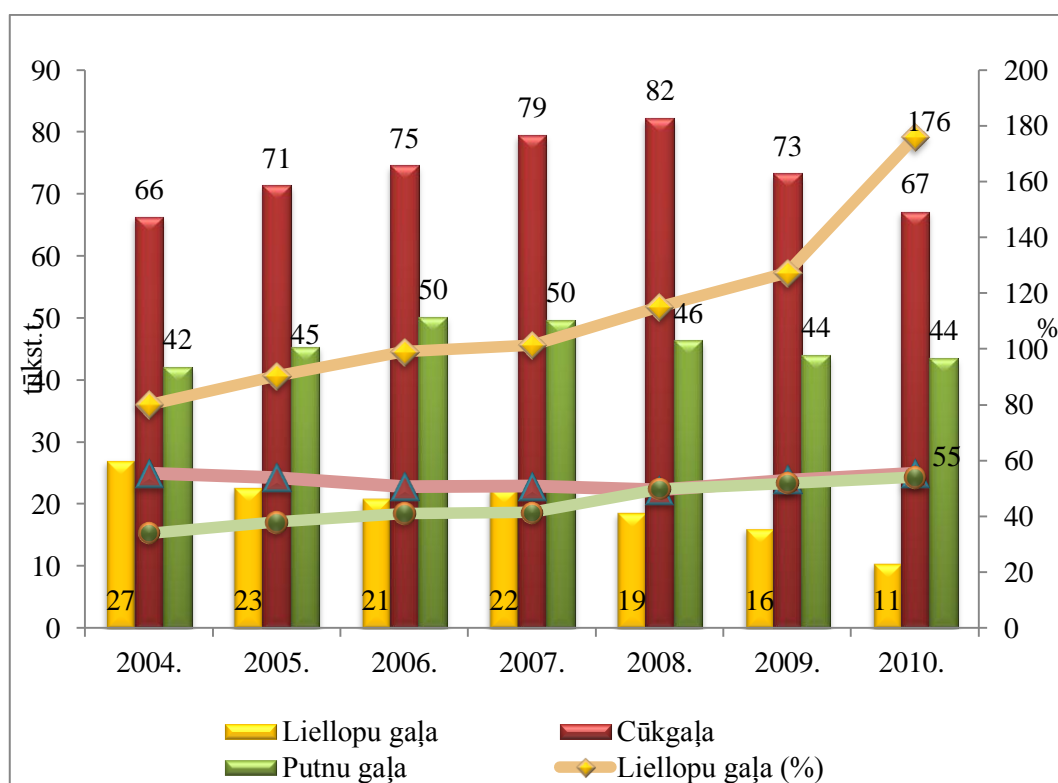
Izglītības sistēma gaļas liellopu nozarē pastāv minimāli, ļoti vāja. Nav izstrādātas konkrētas vadlīnijas un kritērijas nozares izglītībai un sadarbībai ar izglītības iestādēm. Jebkurš jaunais esošais vai topošais gaļas liellopu audzētājs saskaras ar zināšanu trūkumu ekonomiskā un efektīvā gaļas liellopu audzēšanas pamatnostādņēm.

Nozarei nav kvalitatīvi statistisku datu, kas kalpotu kā pamats turpmākai nozares attīstībai. Zemkopības ministrijas pakļautībā esošā iestāde Datu centrs, neatpoguļo pilnībā nepieciešamo statistiku. Arī aptaujājot citas nozaru organizācijas, šādu informāciju nebija apkopota. Trūkst datu kā piemēram, nozarē apstrādātās zemes īpatsvars, liellopu vienības saimniecībā uz 1 ha, vidējie ieņēmumi/izdevumi uz vienu saražoto liellopa dzīvsvara kilogramu.

Gaļas liellopu galaprodukcijai kā vienai no gaļas tirgus dalībniecēm ir nozīmīga loma lauksaimniecības attīstībai. Zemāk tabulā pēc Centrālās Statistikas pārvaldes datiem ir apkopots gaļas tirgus ražošanas jaudas un paštirgus lielums, kas iezīmē gaļas liellopu nozares attīstības nepieciešamību nākotnē.

Gaļas patēriņš (tūkst.t) un pašnodrošinājums (%)

Avots: LR Centrālā Statistikas pārvalde

Primārākie problēmjaudājumi un ierosinājumi nozares sakārtotībai.

1. Kvalitatīvs un uzticams statistisko datu apkopojums, kas ļautu argumentēti aizstāvet gaļas liellopu audzētāju intreses Latvijas Republikas līmenī un likumdošanas izstrādē (Zemkopības ministrijā, Finanšu ministrijā u.c. ministrijās), kā arī Eiropas Savienības līmenī. Risinājums: Gaļas liellopu audzētāju biedrība, jau ir uzsākusi datu apkopojumu. Jāveido ciešāka sadarbība ar valsts institūcijām, ātrākam darba rezultātam.
2. Ir nepieciešams zinātniski pierādīt un eksperimentāli veikt katru šķirņu liellopa nobarošanu intensīvi un ekstensīvi. Pēc tam sadarbība ar pētniecības un zinātniskām iestādēm veikt gaļas kvalitātes mērijumus un veikt ekonomiskos aprēķinu. Balstoties uz iegūtiem rezultātiem veikt izmaiņas valsts atbalstam ciltsdarbā un liellopu audzētāju izglītošanā ekonomiski efektīvai gaļas liellopu audzēšanai. Risinājums: Rast atbalstu no valsts vai pašiem audzētājiem finansējuma piesaistei projekta īstenošanai.
3. Turpināt valsts atbalstu zīdītājgovīm.
4. Veicināt kooperāciju nozarē un sākt gaļas liellopu pārstrādi.